

Pécsi Ítéltábla

Az ügy száma: Pf.V.20.039/2020/4.

A felperes:

Tanú1 (cím2.)

A felperes képviselője:

Dr. Gerencsér György ügyvéd (cím5.)

Az alperes:

Zrt1. (cím1.)

Az alperes képviselője:

ügyvédi Iroda (ügyintéző: Kiss László ügyvéd cím6.)

A fellebbezési kérelmet előterjesztő fél:

az alperes (23. sorszám alatt)

A per tárgya:

Szerződés érvénytelenségének megállapítása

Az elsőfokú bíróság:

Kaposvári Törvényszék

K ö z b e n s ő í t é l e t

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét közbenső ítéletnek tekinti és helybenhagyja.

Megállapítja, hogy a másodfokú eljárásban a felperesnek 10.000 (tízezer) forint, az alperesnek 60.700 (hatvanezer-hétszáz) forint költsége merült fel.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

- [1] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes, mint kölcsönfelvevő és az alperes, mint hitelező 2008. augusztus 15. napján XXX-00000001. számon egyedi kölcsönszerződést kötöttek, a felperes gépjármű vásárláshoz 2.200.000,- Ft kölcsönt vett fel.

A szerződés szerint a törlesztőrészletek száma 84, a havi törlesztőrészletek összege 27.839,- Ft, a THM: 19.28 %, mértékadó devizanem CHF.

- [2] A kölcsönszerződés szerint az egyedi kölcsönszerződésben nem szabályozott kérdéseket a szerződés elválaszthatatlan részét képező, a Zrt2. hitelezési tevékenységére vonatkozó Üzletszabályzata tartalmazza. A kölcsönbevevő kijelentette, hogy az egyedi kölcsönszerződésben az annak elválaszthatatlan részét képező opciós- és adásvételi szerződésben, valamint az Üzletszabályzatban foglaltakat megismerte, megértette, és azokat a jelen szerződés aláírásával magára nézve kötelezőnek ismeri el és az Üzletszabályzat átvételét a jelen szerződés aláírásával nyugtázza.
- [3] A szerződés elválaszthatatlan részét képező Üzletszabályzat I.7. pontja a havi fix konstrukció fogalmát akként határozta meg, hogy amennyiben a mértékadó devizanem nem forint, a kölcsönbevevővel a kamatváltozás I. és II. elszámolása a futamidő végén történik, amennyiben a futamidő alatt nem következik be rendkívüli kamat és/vagy árfolyam esemény.
- [4] Az I.17. pont szerint mértékadó devizanem: az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott devizanem.
- [5] Az Üzletszabályzat I.23. pontja szerint rendkívüli árfolyam eseménynek minősült az árfolyam szélsőséges mértékű (25%-ot meghaladó) növekedése a mértékadó árfolyamhoz képest, vagy egyéb, a Magyar Nemzeti Bank, mint jegybank által foganatosított rendkívüli intézkedés (pl. intervenció sáv eltolása, egyéb pénzügyi szabályok megváltoztatása), amely a forint árfolyamát a jövőben szélsőségesen befolyásolhatja.
- [6] Az Üzletszabályzat Kamatváltozás I. alatt értette a mértékadó kamatláb pénzügyi piacra bekövetkezett %-os értékének változása függvényében, a hátralévő törlesztő részletek összegét érintő kamatkülönbözetet [Üzletszabályzat I.25.a.) pont].
- [7] Az I.25.b.) pont szerint a kamatváltozás II. (árfolyamváltozás) jelentette a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében az alábbi képlet szerint meghatározott kamatkülönbözetet:
- [8]
$$\text{Kamatváltozás II.} = \text{fizetési kötelezettség} \times ((\text{fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam} / \text{mértékadó árfolyam}) - 1).$$
- [9] Az Üzletszabályzat V.6. pontja szerint, amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt „mértékadó devizanem” nem magyar forint (HUF), a kölcsönszerződés devizaalapú szerződés, amely esetben a Kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke Euro esetében a mindenkor intervenció sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és az Euro keresztárfolyamának változása.
- [10] A fix deviza konstrukcióra a speciális rendelkezéseket az Üzletszabályzat XI. fejezete az alábbiak szerint határozta meg:

- [11] A kölcsönszerződés futamideje a Felek minden egyéb külön jognyilatkozata nélkül meghosszabbodik a Kamatváltozás I. és II. megfizetésére rendelkezésre álló fizetési határidő időpontjáig.
- [12] Az esedékessé vált törlesztő részletekre jutó kamatváltozás II. a Hitelezőt a törlesztő részletek fizetési esedékességének napjával illeti meg, melynek elszámolásával és megfizetésével kapcsolatosan a felek az alábbiak szerint állapodnak meg:
- a.) A kamatváltozás II. teljes összegét a Hitelező az utolsó törlesztő részlet esedékessége napjára számítja ki (elszámolás időpontja).
- b.) A Hitelező jogosult a Kölcsönbevevőt terhelő felszámított kamatváltozás II-re attól az időponttól kezdve, hogy az a Hitelezőt megilleti, az elszámolás időpontjáig terjedő időszakra a kalkulációs kamatlábnak megfelelő mértékű kamatot felszámítani azzal, hogy köteles a Hitelezőt terhelő felszámított kamatváltozás II. összegével annak felszámításakor a Kölcsönbevevő felé fennálló kamatváltozás II. követelését csökkenteni.
- c.) A kamatváltozás II-t - felszámított kamatváltozással kapcsolatos elszámolás időpontjában a Kölcsönbevevőt terhelő kamatváltozás II-re és annak kamataira vonatkozóan a Hitelező a kalkulációs kamatláb alkalmazása mellett - a Kölcsönbevevő havi részletekben fizeti meg oly módon, hogy a fizetendő részletek nem haladják meg a mértékadó törlesztő részlet összegét, valamint az első részlet esedékessége az utolsó törlesztő részlet esedékességét követő 30. nap.
- d.) A Hitelező jogosult a még ki nem fizetett részleteket egyoldalúan megváltoztatni, amennyiben a kalkulációs kamatláb változik. A fizetendő részletek módosítása a Kölcsönbevevő értesítésével lép hatályba.
- e.) A felszámított kamatváltozás II.-vel kapcsolatos elszámolás időpontjában a Hitelezőt terhelő kamatváltozás II.-t a Hitelező az elszámolás időpontját követő 10 munkanapon belül megfizeti a Kölcsönbevevő részére.
- [13] Rendkívüli árfolyam esemény bekövetkezte esetén a Hitelező jogosult az esedékessé vált törlesztő részletekre jutó kamatváltozás II.-t a rendkívüli árfolyamesemény bekövetkeztét követően a kölcsönszerződés futamidejének lejártát megelőzően kiterhelni.”
- [14] A felperes által 2008. augusztus 14. napján aláírt finanszírozási kérelem tartalmazta az alábbiakat:
- [15] Mértékadó devizanem: Svájci frank (CHF) / „HAVI FIX” deviza konstrukció. Mértékadó árfolyam: 2008.08.13.: 143.25,- Ft.

- [16] A felperes ezen a napon nyilatkozatot írt alá Casco biztosítás megkötéséről is. Ez tartalmazza a deviza alapú hitel kifejezést és azt, hogy Havi Fix termék választása esetén a futamidő hossza az árfolyamváltozások függvényében eltérhet az eredetitől.
- [17] A felperes keresetében a szerződés érvényessé nyilvánítását és az alperes kötelezését kérte 352.795 forint tisztességtelenül felszámított árfolyamkülönbözet megfizetésére.
- [18] Elsődlegesen arra hivatkozott, hogy a felek közt létrejött kölcsönszerződés 4. és 5. pontjának a deviza árfolyamváltozására vonatkozó kikötése tisztességtelen, emiatt érvénytelen. Az alperesen van a bizonyítási teher abban a körben, hogy teljesítette a hitelfelvevő tájékoztatására és a hitelképességének ellenőrzésére vonatkozó szerződéskötést megelőző kötelezettségeit. Ez nem történt meg, az egyedi kölcsönszerződésben tett felperesi nyilatkozat, mely szerint az általános szerződési feltételeket átvette és megismerte, nem más, mint szabványzáradék, aminek nincs bizonyító ereje. Az általános szerződési feltételeket nem kapta meg és nem ismerte meg.
- [19] A C-449/13., C-51/17. számú EUB ítéletek és a 93/13. EGK irányelv és az ezen normák értelmezésére kiadott kúriai állásfoglalások alapján a fogyasztói szerződésben az alperes által alkalmazott fent hivatkozott szerződéses pontok tisztességtelenek, ezért érvénytelenek.
- [20] Hivatkozott arra is, hogy a teljes szerződés semmis, mivel a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 3. §-a szerint a jogügylet megkötéséhez két eljáró személy együttes aláírása volt szükséges. Mivel ez nem történt meg, a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 207. §-ába, illetőleg az 1996. évi CXII. törvény rendelkezéseibe ütközik az, hogy a kölcsönnyújtó részéről egy személy írta alá a szerződést. Így a szerződés teljes egészében semmis és kötelezettséget a felperesre nézve nem jelent.
- [21] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a szükséges tájékoztatást az árfolyamkockázatról a felperes megkapta. Az egyedi szerződést aláírta, ezzel kijelentette azt, hogy az Üzletszabályzatban foglaltakat megismerte, megértette, és az abban foglaltakat magára nézve kötelezőnek fogadja el. Az Üzletszabályzat meghatározta a mértékadó devizanem fogalmát, mértékadó árfolyamot, az árfolyamváltozás kiszámításának képletét, és alkalmazásának feltételeit is. A felperes a kölcsönszerződés egyedi részével választotta ki a mértékadó devizanemet, és az árfolyamváltozás elszámolási módját is fix deviza konstrukcióként.
- [22] Az elsőfokú bíróság az árfolyamkockázatról történő tájékoztatás körében rész-közbenső ítélettel döntött, megállapította, hogy az alperes, mint hitelező és a felperes, mint adós között 2008. augusztus 15. napján XXX-0000001. számon megkötött szerződés érvénytelen.
- [23] Az indokolás szerint az árfolyamkockázat a kirovó és a lerovó pénznem eltéréséből adódó, szükségképpen és automatikus következmény [6/2013. PJE jogegységi határozat III/2. a) pontjához tartozó indokolás]. A kölcsön- vagy lízingszerződés részét képező általános szerződési feltételeknek a kölcsönbe-, illetve lízingbevevő fizetési kötelezettségét, így az árfolyamkockázat viselését szabályozó kikötései adott esetben nem világos, nem érthető

jellegük miatt, a kikötések tisztességtelenségén keresztül idézhetik elő a szerződés érvénytelenségét. Az általános szerződési feltételekben szereplő, az árfolyamkockázat mibenlétére, tartalmára, viselésére vonatkozó kikötés akkor világos és érthető, ha az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára felismerhető, hogy a számára kedvezőtlen árfolyamváltozás korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának felső határa nincs [2/2014. PJE jogegységi határozat III/1. pontjához tartozó indoklás]. A világos és érthető megfogalmazás, illetve az átláthatóság elvéből következően – amelyet az Európai Unió Bírósága többek között a C-26/13. számú ügyben hozott ítéletében is értelmezett – a vizsgált szerződéses feltétel tekintetében a fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni a szerződéskötéskor, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, árfolyamkockázat esetén azt, hogy a jövedelme szerinti pénznem leértékelődésével annak hatása a fizetési kötelezettségére korlátlan. Nem fogadható el a pénzügyi intézményt terhelő tájékoztatási kötelezettség teljesítéseként, ha a fogyasztó több, külön okiratban szereplő szerződési feltétel együttes értelmezése, vagy több rendelkezés egybevetése alapján csak kikövetkeztetni tudja az árfolyamkockázat mibenlétét, fizetési kötelezettségére gyakorolt hatását. Amennyiben a szerződési feltételek összetett, nem áttekinthető szerkezeti kialakítása miatt az árfolyamkockázattal kapcsolatos összefüggéseket - az eltérő helyen lévő kikötések felkutatásával és értelmezésével - magának a fogyasztónak kell megkísérelnie azonosítani és felismerni, az általános szerződési feltételek érintett kikötései nem tekinthetők világosnak és egyértelműnek.

- [24] Az elsőfokú bíróság abból indult ki, hogy az 1959. évi IV. törvény 205. § (3) bekezdése szerinti általános tájékoztatási és együttműködési kötelezettséget a fogyasztóknak nyújtandó deviza alapú kölcsön esetén az 1996. évi CXII. törvény 203. § (6), illetve (7) bekezdései akként egyediesítették, hogy a pénzügyi intézménynek kockázatfeltáró nyilatkozattal fel kell tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, s ennek tudomásul vételét a fogyasztónak aláírásával igazolnia kell. Mivel azonban jogszabály a kockázatfeltáró nyilatkozat hiányához a szerződés érvénytelenségét nem fűzi, az 1959. évi IV. törvény 209. § (1) bekezdésén alapulóan ennek a főszolgáltatás körébe tartozó szerződési kikötésnek a tisztességtelensége, érvénytelensége akkor állapítható meg, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor figyelemmel a szerződés szövegére, és a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is - nem volt világos, nem volt érthető. Ha pedig a pénzügyi intézménytől kapott nem megfelelő tájékoztatás, vagy a tájékoztatás elmaradása miatt a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, úgy a szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezései tisztességtelenek (Kúria 2/2014. PJE határozat).
- [25] Az adott esetben külön kockázatfeltáró nyilatkozat hiányában a felperes által aláírt finanszírozási kérelem, Casco nyilatkozat, az egyedi kölcsönszerződés, az annak elválaszthatatlan részét képező Üzletszabályzat tartalmát vizsgálta a bíróság.
- [26] A finanszírozási kérelemben a felperes deviza alapú hitelt igényelt, havi fix konstrukció mellett. A mértékadó devizanemet svájci frankban tüntették fel. Ehhez képest az egyedi kölcsönszerződés többletinformációkat nem tartalmaz.
- [27] Az üzletszabályzat ismertetett kikötései alapján azt a felperes valóban számításba vehette, hogy a perbeli szerződéshez kapcsolódik árfolyamkockázat, azonban annak konkrét lényegét,

mibenlétét, a fizetési kötelezettségére gyakorolt hatását, továbbá azt, hogy kockázatviselésének nincs felső határa, az üzletszabályzat több, különböző helyen, nem áttekinthető szerkezetben szereplő, számos esetben egyébként is homályos megfogalmazású szerződési feltételének együttes értelmezése és egybevetése alapján legfeljebb csak kikövetkeztetni tudta. Az általános szerződési feltételek ilyen szabályozási megoldása viszont nem felel meg az átláthatóság ismertetett követelményének, nem tekinthető világosnak és egyértelműnek.

- [28] Az elsőfokú bíróság az árfolyamkockázatra vonatkozó elégtelen tájékoztatás miatt a kölcsönszerződés érvénytelenségét megállapította.
- [29] A rész-közbenső ítélet ellen az alperes fellebbezett, annak megváltoztatását, a kereset elutasítását kérte. Felvetette a közbenső ítélet hatályon kívül helyezésének indokoltságát is. Az elsőfokú eljárásban is kifejtett indokai felhívásával vitatta, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelen, a szerződés ebből az okból érvénytelen lenne, mert az árfolyam-kockázatról a jogszabályi előírásoknak megfelelően tájékoztatta a felperest. Állította, hogy a finanszírozási szerződés rendelkezései alapján az átlagos fogyasztó mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára egyértelműen felismerhetőnek kellett lennie annak, hogy az ügyletnek árfolyamkockázata van, amely korlátozás nélkül egyedül a fogyasztót terheli, az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa.
- [30] A fogyasztónak a szerződésben adott tájékoztatás birtokában, az iratok aláírást megelőző átolvasásával lehetősége volt, hogy megalapozott döntést hozzon. Vitatta, hogy a devizakonstrukcióval kapcsolatos rendelkezéseket az üzletszabályzat egymástól elszigetelten tartalmazza, ami kizárja az összefüggések áttekintését. Üzletszabályzata tematikusan tartalmazza a felek jogviszonyát rendező kérdéseket, így biztosítja az átláthatóságot. Az üzletszabályzat I. fejezete harminc pontban az alapfogalmakat, az V. fejezet a fizetési kötelezettségeket tartalmazza, azon belül az 6. pont világosan és érthetően a kölcsönbevevő kötelezettségvállalását a mértékadó devizanem és a forint közti árfolyamváltozásból eredő kockázatok viselésére. A felperes perben meg nem döntött saját állítása szerint az üzletszabályzatot átvette, megismerte, ezért amennyiben nyilatkozatával szemben a szerződési feltételeket mégsem ismerte meg, az nem értékelhető az alperes terhére.
- [31] Utalt a másodfokú bíróság korábbi, Pf.V.20.107/2019/6 számú ítéletre is, amely a perbelivel megegyező tartalmú üzletszabályzat értékelésével sem jutott el az árfolyamkülönbözet viselésére vonatkozó kikötés tisztességtelenségéhez. Állította, hogy a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően, a Kúria jogegységi határozataiban, az EUB ítéleteiben kifejtetteknek megfelelő tájékoztatást adott az alperes részére az árfolyamkockázatról. A perbeli kölcsönszerződés árfolyamkockázat viselésére vonatkozó rendelkezései nem tisztességtelenek.
- [32] A felperes a rész-közbenső ítélet helybenhagyását kérte.
- [33] A fellebbezés nem megalapozott.

- [34] A felperes keresetében a szerződés érvénytelenségére hivatkozással érvénytelenségi jogkövetkezmény – a szerződés érvényessé nyilvánítása és az elszámolás folytán az alperes marasztalása – alkalmazását kérte, keresete tehát erre irányult, nem volt szó valódi keresethalmazatról, hanem a tág értelemben ún. marasztalási keresetnek minősülő érvénytelenségi jogkövetkezmény alkalmazására irányuló igény a kereset, amelynek jogcíméül szolgál a szerződés érvénytelenségének megállapítása. Erre figyelemmel a másodfokú bíróság nem értett egyet az elsőfokú bíróságnak azzal a döntésével, hogy a szerződés érvénytelenségének megállapításáról rész- és közbenső ítéletben rendelkezett.
- [35] Az elsőfokú bíróság akkor, amikor a kölcsönszerződés érvénytelenségét megállapította, az érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazása iránti jog fennállásáról döntött előzetesen, tehát a Pp.213.§ (3) bekezdése szerint közbenső ítéletet hozott. A felperesnek azonban olyan keresete nem volt, amely önállóan, a jogkövetkezmény alkalmazása nélkül csak az érvénytelenség megállapítására irányult, ezért az elsőfokú bíróság döntésével kereseti kérelem vagy annak önállóan elbírálható része felől nem határozott, ezért az ítélet nem minősült a Pp.213.§ (2) bekezdése szerinti részítéletnek.
- [36] Az alperes a fellebbezésében az ítélet hatályon kívül helyezését is kérte, de erre vonatkozó indokokat nem is terjesztett elő, illet a másodfokú bíróság sem észlelt, ezért a fellebbezést érdemben bírálta el.
- [37] Az elsőfokú bíróság az érvénytelenség jogkövetkezménye alkalmazásának elsődleges jogalapjaként megjelölt érvénytelenségi ok fennállásának megállapításához szükséges bizonyítást lefolytatta, annak alapján helyesen állapította meg a tényállást, amit a másodfokú bíróság csak azzal egészített ki, hogy a szerződés rögzítette, „A kölcsönvevő által az üzletszabályzat alapján választott kamatváltozás I. és kamatváltozás II. elszámolási mód: normál devizakonstrukció.” A szerződés részét képező üzletszabályzat I.6. pontja szerint „Normál devizakonstrukció: amennyiben a mértékadó devizanem nem forint, a kölcsönbevevő a kamatváltozás I. és II-t a kölcsönbeadó hirdetménye szerint köteles megfizetni.”
- [38] Az alperes a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződésére vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben (DH1 tv.) rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezéseiről szóló 2014. XL. törvény (DH2 tv.) rendelkezései figyelembevételével elszámolt a felperessel. Az elszámolás felülvizsgálatnak minősül.
- [39] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság indokolásával a kiegészített tényállás alapján is egyetértett, az abban foglaltakat megismételni nem kívánja, azt a fellebbezésben foglaltakra figyelemmel egészíti ki az alábbiakkal.
- [40] A per tárgyát képező kölcsön az 1996. évi CXII. törvény 2. számú melléklete III.5. pontja szerinti fogyasztási, emellett a III.13. pontja szerinti lakossági kölcsönnek minősül, de egyúttal fogyasztói kölcsönszerződés is, amelyre kiterjednek a törvény 203.§ (6) és (7) bekezdés, valamint a 213. § (1) bekezdés rendelkezései is. Az 1996. évi 203. § (6) és (7) bekezdés értelmében az olyan lakossági ügyféllel kötött szerződés esetén, amely deviza hitel nyújtására irányul, illetőleg ingatlanra kikötött vételi jogot tartalmaz, a pénzügyi

intézménynek fel kell tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek tudomásulvételét az ügyfél aláírásával igazolja. A kockázatfeltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kell a deviza hitel nyújtására irányuló szerződés esetén az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak hatását a törlesztőrészletekre.

- [41] A másodfokú bíróság rögzíti, korábban – együtt a Debreceni és a Szegedi Ítéltáblával – azt a gyakorlatot követte, hogy a per tárgyát képező rendelkezéshez hasonló tartalommal megfogalmazott, az árfolyamkockázatot fogyasztóra telepítő kikötés tisztességtelensége nem állapítható meg. Ez a gyakorlat azonban a továbbiakban nem tartható fenn. A másodfokú bíróságnak hivatalos tudomása van arról, hogy a Kúria mint felülvizsgálati bíróság a felülvizsgálat során hozott Gfv.VIII.30.024/2019/5. számú ítéletében a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalta a perbelihez nagyon hasonló szerződéses rendelkezésen alapuló kikötés tisztességtelenségéről úgy foglalt állást, hogy nem világos, nem érthető a deviza alapú pénzügyi lízingszerződés általános szerződési feltételeinek a fogyasztó lízingbevevő fizetési kötelezettségét szabályozó kikötése, ha az árfolyamkockázat viselése – az árfolyamkockázat mibenlétére, a lízingbevevő fizetési kötelezettségére gyakorolt hatására, kockázatviselése felső határa vonatkozó, a fogyasztó lízingbevevő részére nyújtott kifejezett tájékoztatás hiányában – csak kikövetkeztethető az általános szerződési feltételek több, különböző helyen, nem áttekinthető szerkezetben szereplő rendelkezésének egybevetése és együttes értelmezése alapján. A Kúria a bíróságok jogalkalmazásának egysége biztosítására ezt az ítéletét BH2020.45. számú határozatként közzé is tette, az abban foglaltak a deviza alapú kölcsönszerződés vizsgálata során is irányadók.
- [42] Az egyedi kölcsönszerződés annak deviza alapúságával kapcsolatban mindössze annyit tartalmaz, a mértékadó devizanem CHF. Az egyedi szerződés kifejezetten az árfolyamkockázatról, annak a felperesre hárításáról nem rendelkezik. Az üzletszabályzat I.25.b. pontja címéből – kamatváltozás II. (árfolyamváltozás) – és tartalmából egyértelműen megállapítható, hogy az ténylegesen a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének árfolyamváltozásból adódó módosulását szabályozza úgy, hogy a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális árfolyam változásának függvényében árfolyamváltozást kell fizetnie, aminek nincs felső határa. Az üzletszabályzatnak ez a pontja tartalmazza azt a matematikai képletet is, amelyből az árfolyam futamidő alatti változásának a felperes fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatása levezethető. Az üzletszabályzat I.23. pontjában szerepel a rendkívüli árfolyamesemény fogalma is, amely nem hagyhatott kétséget a kölcsönbevevőben arról, hogy az árfolyam szélsőséges mértékben is megváltozhat. Az üzletszabályzat tehát tartalmazza az árfolyamkockázatot, mint a deviza alapú szerződés kirovó és lerovó pénznem eltéréséből adódó szükségképpen és automatikus következményét.
- [43] Az általános szerződési feltételekben szereplő, az árfolyamkockázat mibenlétére, tartalmára, viselésére vonatkozó kikötés azonban akkor világos és érthető, ha az átlagos fogyasztó mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára felismerhető, hogy számára kedvezőtlen árfolyamváltozás következményei korlátozás nélkül kizárólag őt terhelik, az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának felső határa nincs. A változás lehetősége és annak tényezői megjelennek ugyan az üzletszabályzatban, a kockázat ténylegességét és jellegét azonban e szerződésrészletek nem határozzák meg. Az üzletszabályzat fenti kikötései alapján a felperes a kölcsönszerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat konkrét lényegét, mibenlétét, a fizetési kötelezettségére gyakorolt hatását, továbbá azt, hogy a kockázat viselésének nincs felső határa, az üzletszabályzat több, különböző helyeken

mozaikszerűen szereplő szerződési feltételének együttes értelmezése és egybevetése alapján legfeljebb csak kikövetkeztetni tudta volna, ami a konzultációs testület 2019. április 10-i üléséről kiadott emlékeztető 4. pontjából kitűnő ítélkezési gyakorlat szerint nem minősülhet megfelelő tájékoztatásnak, nem tekinthető világosnak és egyértelműnek.

- [44] A felhívott eseti döntésben értékelt szerződéssel szemben a felek által kötött deviza alapú kölcsönszerződésnek olyan üzletszabályzat vált részévé, amely külön, a V.6. pontban tartalmazta, amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt mértékadó devizanem nem magyar forint, a kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Ebből a szövegből az árfolyamkockázat léte kitűnik, de – az értékelés eredményeként korábban levont következtetéssel szemben – a kikötés világos és érthető feltételkénti minősítésére ez sem nyújtott kellő alapot. Az árfolyamkockázatnak a felperes fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatására ez sem tartalmaz tájékoztatást, szöveges magyarázatot, ezért ebből az árfolyamváltozás pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt jelentős következményeit az átlagos fogyasztónak nem kellett felismernie, és e nélkül nem hozhatott tájékozott, megalapozott döntést a szerződés megkötéséről (EUB C-227/18.).
- [45] Az Európai Unió Bírósága több ítéletében (C-126/17., C-186/16., C-51/17.) rögzítette, hogy a tisztességtelen feltételek minősítéséről a tagállami bíróságnak mindig az adott ügyre tekintettel kell határoznia. A 2/2014. számú Polgári jogegységi határozat szerint pedig az árfolyamkockázat jellemzőinek felismerhetőségét az átlagos fogyasztó mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó tekintetében kell vizsgálni.
- [46] A másodfokú bíróság kiemeli, hogy valóban az árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettség folytán kellett a felperesnek a szerződéskötéskor választania az ún. normál deviza konstrukció – amely szerint az árfolyamváltozást a hirdetményben közzétett gyakorisággal fizeti meg – és a fix deviza konstrukció – amely szerint az árfolyam kedvezőtlen változása következtében a futamidő meghosszabbodik mindaddig, amíg a kamatváltozás és az árfolyamváltozást meg nem fizeti – között, de önmagában az, hogy a szerződés tartalmazza a kirovó és lerovó pénznem megjelölését és a működési mechanizmust, melyen keresztül a kirovó pénznem deviza árfolyamának változása hat az adós által lerovó pénznemben teljesítendő törlesztőrészlet összegére, még nem jelenti azt, hogy e szerződési feltételek az árfolyamkockázat mibenléte és viselése tekintetében világosak és érthetőek, és a fogyasztó számára megfelelő tájékoztatást nyújtanak. Ennek megállapításához az is szükséges, hogy a fogyasztó a szerződéskötést megelőzően olyan tartalmú tájékoztatást kapjon a pénzügyi szolgáltatótól az árfolyamkockázatról, amely alapján az árfolyamváltozás rá nézve gazdaságilag hátrányos következményeit is megfelelően értékelni tudja, csak ez ellensúlyozza ugyanis a fogyasztó hátrányára fennálló információs egyensúlyhiányt.
- [47] Az üzletszabályzat V.6. pontjában megfogalmazott szerződési feltételből, még az üzletszabályzat I. fejezetének definíciókat rögzítő, valamint XI. fejezetének fix deviza konstrukcióra vonatkozó rendelkezéseivel együtt értelmezve sem derül ki egyértelműen, hogy a felperesnek a futamidő alatt végig a svájci frank forinthez viszonyított mindenkori árfolyamának figyelembevételével számított törlesztőrészletet kell fizetnie, hogy az árfolyamváltozás előre nem kiszámíthatóan bármikor a hitel futamideje alatt is reálisan bekövetkezhet, és a forint hitelekhez képest a felperesre nézve fokozott kockázattal jár,

hiszen ennek következtében a fizetési kötelezettségei bármilyen mértékben korlátlanul akár többszörösére is megemelkedhetnek. A Kúria 6/2013. számú és 2/2014. számú Polgári jogegységi határozata, az Európai Unió Bírósága C-26/13., C-186/16. és C-51/17. számú ítéletei alapján ezért nem volt a feltétel világosnak és érthetőnek értékelhető.

- [48] Nem tudta igazolni az árfolyamkockázat lényegére és gazdasági következményeire vonatkozó megfelelő többlettájékoztatást az alperes a szerződés megkötésére irányuló ún. finanszírozási kérelmek és CASCO biztosítás megkötéséről szóló nyilatkozat tartalmával sem, mert azokban csupán a megkötendő kölcsönszerződés deviza alapú jellegére történő utalás szerepelt, az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatást azonban egyáltalán nem tartalmaztak.
- [49] Az ítéltábla fellebbezésben hivatkozott döntésében az alperes által alkalmazott, a perbelivel azonos tartalmú általános szerződési feltételt a fogyasztó számára világosnak és érthetőnek találta, amelynek tisztességtelensége nem vizsgálható. Abban az ügyben azonban az alperes alappal hivatkozott arra, hogy az üzletszabályzatban rögzítettek felül külön tájékoztatást adott a felperes részére a szerződéskötést megelőzően a deviza alapú szerződés kockázatairól, így az árfolyamkockázatról is. Az általános szerződési feltételekben szereplő, a fogyasztó fizetési kötelezettségét szabályozó kikötések átláthatóságának, vagyis annak megítélése során pedig, hogy az árfolyamkockázat mibenlétéről a fogyasztó megfelelő tartalmú tájékoztatást kapott-e a szerződéskötéskor, a felek közti szerződés szövegén túl a pénzügyi intézmény részéről egyéb úton nyújtott tájékoztatást, a szerződés megkötésére vezető valamennyi körülményt vizsgálni kell, ideértve a fogyasztó szerződéssel kielégíteni kívánt sajátos érdekeit és a szerződéshez fűződő elvárásait is. A hivatkozott ügyben megállapítható volt, hogy a felperes tisztában volt vele, amennyiben emelkedik az árfolyam, akkor többletfizetési kötelezettsége keletkezik, de abban bízott, hogy olyan kis mértékben változik az árfolyam, hogy csak egy vagy két havi törlesztőrészletnek megfelelő árfolyamváltozást kell majd megfizetnie. Az ott feltárt tényállás alapján a másodfokú bíróság nem juthatott okszerűen olyan következtetésre, hogy a felperes nem volt tudatában a kölcsönszerződés megkötésével vállalt kockázatnak, nem volt ismerete arról, hogy a forint leértékelődése miként hat ki a törlesztőrészletekre, annak rá nézve milyen gazdasági következményei vannak.
- [50] Ebben az ügyben azonban az alperes azt, hogy az üzletszabályzatban rögzítetten felül megfelelő szóbeli tájékoztatást nyújtott a felperes részére a szerződéskötést megelőzően a kölcsönszerződés árfolyamkockázatáról, nem tudta igazolni, a felperes személyes előadásából és tanú3, illetve Tanú2-n tanúvallomásából sem vonható le a megfelelő szóbeli tájékoztatásra ezzel ellentétes következtetés.
- [51] Az árfolyamkockázat valós tartalmáról tehát az alperes nem adott a felperes számára világos és érthető tájékoztatást, ezért a szerződésnek az árfolyamkockázatot teljes mértékben a felperesre telepítő kikötése az 1959. évi IV. törvény 209.§ (1) bekezdése alapján tisztességtelen és a 209/A.§ (2) bekezdése alapján semmis szerződési kikötés. A főszolgáltatást megállapító szerződési feltételnek minősülő szerződéses rendelkezés semmissége pedig az 1959. évi IV. törvény 239.§ (2) bekezdése alapján a szerződés egészének érvénytelenségét vonja maga után.

- [52] Az alperes fellebbezésében az érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazása, az érvényessé nyilvánítás elmaradását alaptalanul, idő előtt kifogásolta. Az eljáró bíróságok közbenső ítéletben kifejezésre juttatott jogi álláspontja folytán az elsőfokú bíróságnak az érvénytelenség jogkövetkezménye körében az eljárást le kell folytatnia, és ennek eredményeként lehet állást foglalni abban a kérdésben is, sor kerülhet-e a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítására, és milyen tartalommal.
- [53] A másodfokú bíróság az így kifejtett indokok alapján az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét fellebbezett részében az 1952. évi III. törvény 253. § (2) bekezdése és 254. § (3) bekezdése alapján helytálló indokaira utalással helybenhagyta.
- [54] A másodfokú eljárásban felmerült költségeket a másodfokú bíróság csupán megállapította, azok viseléséről az elsőfokú bíróság határoz.

Pécs, 2020. július 2.

Dr. Zóka Ferenc s.k. a tanács elnöke, Dr. Kovács s.k. előadó bíró, Dr. Hrubai Adrienn s.k. bíró